

III.

(Pripremni akti)

EUROPSKA SREDIŠNJA BANKA

MIŠLJENJE EUROPSKE SREDIŠNJE BANKE

od 1. veljače 2023.

o prijedlogu uredbe o izmjeni uredbi (EU) br. 260/2012 i (EU) 2021/1230 u pogledu trenutanih kreditnih transfera u eurima

(CON/2023/4)

(2023/C 106/02)

Uvod i pravna osnova

Europska središnja banka (ESB) zaprimila je 16. i 24. studenoga 2022. zahtjeve Vijeća Europske unije, odnosno Europskog parlamenta za davanje mišljenja o prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 260/2012 i Uredbe (EU) 2021/1230 u pogledu trenutanih kreditnih transfera u eurima ⁽¹⁾ (dalje u tekstu: „prijedlog uredbe”).

Nadležnost ESB-a za davanje mišljenja temelji se na članku 127. stavku 4. i članku 282. stavku 5. Ugovora o funkcioniranju Europske unije jer prijedlog uredbe sadržava odredbe iz područja nadležnosti ESB-a u skladu s člankom 127. stavkom 2. UFEU-a i člankom 3. stavkom 1. Statuta Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, posebno u vezi s osnovnom zadaćom Europskog sustava središnjih banaka promicanja nesmetanog funkcioniranja platnih sustava. Upravno vijeće donijelo je ovo mišljenje u skladu s prvom rečenicom članka 17. stavka 5. Poslovnika Europske središnje banke.

1. Opće napomene

1.1 ESB snažno pozdravlja inicijativu Europske komisije za promicanje pružanja usluga i upotrebe trenutanih plaćanja, koja su definirana kao kreditni transferi kojima se novčana sredstva prenose na račun za plaćanje primatelja plaćanja u roku od deset sekundi nakon primitka naloga za plaćanje od platitelja, u eurima u EU-u. Ta je inicijativa dobro povezana sa strategijom Eurosustava za plaćanja malih vrijednosti ⁽²⁾ čiji su glavni elementi: (a) razvoj paneuropskog rješenja za plaćanja malih vrijednosti u trenutku interakcije; (b) potpuno uvođenje trenutanih plaćanja; (c) poboljšanje prekograničnih plaćanja izvan EU-a; i (d) potpora inovacijama, digitalizaciji i europskom ekosustavu za plaćanja.

1.2 Radi promicanja nesmetanog funkcioniranja platnih sustava, ključno je riješiti probleme fragmentacije diljem jedinstvenog područja plaćanja u eurima (SEPA). U ovom trenutku pružanje usluga trenutanih plaćanja nije jednako dostupno u svim nadležnostima SEPA-e. U tom bi se kontekstu mjerama kojima se dodatno usklađuje pružanje usluga trenutanih plaćanja u nadležnostima SEPA-e povećala mogućnost izbora za potrošače i poticale inovacije, sigurnost i otvorena strateška autonomija u europskim plaćanjima. Osim toga, trebalo bi podupirati i mjere kojima se može

⁽¹⁾ COM(2022) 546 final.

⁽²⁾ Vidjeti strategiju Eurosustava za plaćanja malih vrijednosti dostupnu na mrežnim stranicama ESB-a na www.ecb.europa.eu.

promicati učinkovitost u SEPA-i, u mjeri u kojoj je osigurana usklađenost s primjenjivim zakonodavstvom o zaštiti podataka. Trebalo bi korisno istražiti mogućnost uspostave standardiziranih i/ili eventualno centraliziranih paneuropskih rješenja za provjere neusklađenosti, koja pružatelji platnih usluga trebaju staviti na raspolaganje prije odobravanja trenutanih plaćanja ili prije nego što se sredstva knjiže na računu korisnika, na primjer tako da Eurosustav iskoristi svoj središnji položaj u okruženju trenutanih plaćanja, omogućujući mu da dopre do svih relevantnih drugih ugovornih strana.

- 1.3 U Uniji je došlo do povećanja pružanja usluga i upotrebe trenutanih plaćanja od pokretanja SEPA sheme za trenutni kreditni transfer (SCT Inst) u 2017., ali takva plaćanja još nisu postala nova uobičajena praksa, kao što se moglo očekivati. ESB i dalje potiče sudionike na tržištu da provedu trenutna plaćanja na paneuropskoj osnovi i da u najskorijem mogućem roku podupiru prihvaćanje takvih plaćanja od strane krajnjih korisnika. U studenome 2018. ESB je pokrenuo uslugu namire trenutanih plaćanja u sustavu TARGET (TIPS), čime se pružateljima platnih usluga olakšava da svojim klijentima ponude usluge trenutanih plaćanja te im se omogućava sigurna namira trenutanih plaćanja bez odgađanja i u svakom trenutku. Od 2022. svi pružatelji platnih usluga koji primjenjuju shemu za trenutne kreditne transfere u SEPA-i i koji su dostupni u sustavu TARGET2 moraju biti dostupni i putem TIPS-a, čime se pridonosi paneuropskoj dostupnosti (ili interoperabilnosti) pružatelja platnih usluga koji nude trenutna plaćanja na tehničkoj razini tržišne infrastrukture.
- 1.4 ESB uzima u obzir isključenje institucija za elektronički novac i institucija za platni promet, od kojih bi se inače zahtijevalo da svim svojim korisnicima platnih usluga ponude platnu uslugu slanja i primanja trenutanih plaćanja jer oni ne mogu sudjelovati u sustavima za namiru određenima na temelju Direktive 98/26/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁽³⁾ (dalje u tekstu: „Direktiva o konačnosti namire“)⁽⁴⁾. ESB shvaća da bi, ako se područje primjene Direktive o konačnosti namire proširi kako bi obuhvatilo institucije za elektronički novac i institucije za platni promet, ti pružatelji platnih usluga trebali ispuniti i zahtjev da svim svojim korisnicima platnih usluga ponude platnu uslugu slanja i primanja trenutanih plaćanja jer bi oni izravno sudjelovali u sustavima namire određenima na temelju te direktive.

ESB podupire zahtjev da obuhvaćeni pružatelji platnih usluga ponude trenutna plaćanja po jednakoj cijeni po kojoj nude i plaćanja koja nisu trenutna. ESB pozdravlja i uvođenje pojednostavljenog postupka provjere sankcija kako bi se prevladao trenutni model koji se temelji na transakcijama, a da se pritom ne smanji učinkovitost provjere sankcija. Osim toga, ESB podržava predloženo uvođenje usluge za otkrivanje neusklađenosti između međunarodnog broja bankovnog računa (IBAN) i imena primatelja plaćanja. Takva usluga može smanjiti pogreške i prijave u području trenutanih plaćanja. Međutim, naknada za tu uslugu može biti odvratajuća i u kombinaciji s odredbom o izuzimanju može dovesti do slabe primjene te dodatne zaštite za platitelje, a istodobno obvezati pružatelje platnih usluga na ulaganje u razvoj te usluge. Zahtjevi o načinu provedbe usluge provjere neusklađenosti nisu previše preskriptivni, što omogućuje potrebnu fleksibilnost kako bi tržište moglo razviti rješenja. Međutim, usklađenim pristupom spriječili bi se mogući problemi u smislu fragmentacije. Također je važno tržištu omogućiti dovoljno vremena za razvoj i provedbu odgovarajućih mjera kojima se ne ugrožava brzina trenutanih plaćanja jer bi to moglo dovesti u pitanje njihovu primjenu na prodajnom mjestu.

2. Posebne napomene

2.1 Definicije pojmova

Određene pojmove definirane u prijedlogu uredbe potrebno je (a) uskladiti s pojmovima iz Direktive (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća⁽⁵⁾ (dalje u tekstu: „Direktiva o platnim uslugama“ (druga direktiva o platnim uslugama)) i (b) zbog njih je potrebno izmijeniti Direktivu 2014/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁽⁶⁾ (dalje u tekstu: „Direktiva o računima za plaćanje“) i Direktivu (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća⁽⁷⁾ (dalje u tekstu: „Europski akt o pristupačnosti“). Konkretno, definicija pojma „identifikacijska oznaka računa za plaćanje“ iz prijedloga

⁽³⁾ Direktiva 98/26/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 1998. o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru vrijednosnih papira (SL L 166, 11.6.1998., str. 45.).

⁽⁴⁾ Članak 1. točka 2. prijedloga uredbe.

⁽⁵⁾ Direktiva (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ (SL L 337, 23.12.2015., str. 35.).

⁽⁶⁾ Direktiva 2014/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o usporedivosti naknada povezanih s računima za plaćanje, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu računima za plaćanje s osnovnim uslugama (SL L 257, 28.8.2014., str. 214.).

⁽⁷⁾ Direktiva (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga (SL L 151, 7.6.2019., str. 70.).

uredbe bila bi istovjetna definiciji pojma „jedinствена identifikacijska oznaka” iz druge direktive o platnim uslugama ⁽⁸⁾. S obzirom na to ESB predlaže da zakonodavac Unije razmotri upotrebu iste terminologije u prijedlogu uredbe. Osim toga, „kreditni transfer” pojam je koji je već definiran u Direktivi o računima za plaćanje ⁽⁹⁾. ESB predlaže da se radi dosljednosti ta definicija uskladi s definicijom pojma „trenutačni kreditni transfer” koja je uvedena prijedlogom uredbe. U tom smislu u Direktivi o računima za plaćanje ⁽¹⁰⁾ naglašava se potreba da se osigura usklađenost definicija iz te direktive s definicijama iz druge direktive o platnim uslugama i Uredbe (EU) br. 260/2012 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹¹⁾. Osim toga, pojam „terminal za plaćanje” iz Europskog akta o pristupačnosti EAA ima slično značenje kao pojam „sučelje za korisnike platnih usluga” iz prijedloga uredbe. ESB predlaže da zakonodavac Unije razmotri izmjenu Europskog akta o pristupačnosti kako bi se definicija pojma „terminal za plaćanje” uskladila s definicijom pojma „sučelje za korisnike platnih usluga”. Naposljetku, kako bi se osigurala sustavna usklađenost, važno je razmotriti definirane pojmove iz prijedloga uredbe u kontekstu predstojećih izmjena druge direktive o platnim uslugama.

2.2 Neusklađenosti između imena i identifikacijske oznake računa za plaćanje primatelja plaćanja

Prema obrazloženju prijedloga uredbe pružatelji platnih usluga mogu naplatiti dodatnu naknadu za uslugu otkrivanja neusklađenosti između imena i identifikacijske oznake računa za plaćanje primatelja plaćanja ⁽¹²⁾. Dodatna naknada za otkrivanje neusklađenosti mogla bi, s jedne strane, imati odvratajući učinak na korisnike platnih usluga, što bi moglo biti nepovoljno za pružanje usluga i upotrebu trenutačnih plaćanja. S druge strane, u kontekstu trenutačnih plaćanja ta je usluga provjere neusklađenosti ključna. Zbog toga bi prijedlog uredbe trebalo izmijeniti kako bi se izbjeglo da korisnici platnih usluga ne upotrebljavaju trenutačna plaćanja ili da odbijaju uslugu provjere neusklađenosti zbog pripadajućih naknada. Neovisno o tome upotrebljavaju li korisnici platnih usluga tu uslugu, prijedlogom uredbe pružatelji platnih usluga obvezuju se na pružanje te usluge, što iziskuje troškove ulaganja. U nekim državama članicama, poput Nizozemske, već postoji obvezna provjera IBAN-a i imena primatelja plaćanja u nacionalnom prometu, koju obavljaju svi pružatelji platnih usluga bez dodatne naknade. Usklađen pristup takvim provjerama IBAN-a u SEPA-i može biti koristan i troškovno učinkovitiji, što bi moglo dovesti do, primjerice, uvođenja zajedničkog sustava i/ili pružanja centralizirane usluge.

2.3 Provjera trenutačnih plaćanja u vezi sa sankcijama Unije

Obuhvaćeni pružatelji platnih usluga moraju provesti provjere u vezi sa sankcijama Unije neposredno nakon stupanja na snagu bilo koje mjere ograničavanja donesene u skladu s člankom 215. UFEU-a ⁽¹³⁾. U tom pogledu ESB želi skrenuti pozornost na tri pitanja.

Kao prvo, prijedlogom uredbe relevantni se pružatelji platnih usluga ne oslobađaju od obveze primjene relevantnih nacionalnih sankcija protiv relevantne osobe, tijela ili subjekta.

Kao drugo, mjere ograničavanja donesene u skladu s člankom 215. UFEU-a mogu stupiti na snagu na dan objave u Službenom listu Europske unije ili na dan nakon njihove objave. Kako bi se osiguralo da obuhvaćeni pružatelji platnih usluga odmah primjenjuju te mjere ograničavanja, ESB predlaže da obuhvaćeni pružatelji platnih usluga imaju obvezu provesti takve provjere neposredno nakon objave mjera ograničavanja u Službenom listu, umjesto neposredno nakon stupanja na snagu, čime bi se olakšala usklađenost u svim slučajevima u kojima je datum stupanja na snagu kasniji od datuma objave.

Kao treće, kako bi se osigurala pravna sigurnost, ESB je svjestan potencijalno korisne uloge koju bi identifikacijske oznake pravnih osoba mogle imati u kontekstu provjera u vezi sa sankcijama Unije i/ili kao globalni standard identifikacije za druge ugovorne strane u pogledu usluge provjere neusklađenosti. U najnovijim smjernicama Europskog platnog vijeća (engl. *European Payments Council*, EPC) koje se odnose na planiranu migraciju pravilnika sustava plaćanja EPC-a na verziju norme ISO 20022 za razmjenu poruka iz 2019., do studenoga 2023.

⁽⁸⁾ Vidjeti članak 4. stavak 33. druge direktive o platnim uslugama.

⁽⁹⁾ Vidjeti članak 2. stavak 20. Direktive o računima za plaćanje.

⁽¹⁰⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 14. Direktive o računima za plaćanje.

⁽¹¹⁾ Uredba (EU) br. 260/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012. o utvrđivanju tehničkih i poslovnih zahtjeva za kreditne transfere i izravna terećenja u eurima i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 924/2009 (SL L 94, 30.3.2012., str. 22.).

⁽¹²⁾ Vidjeti stranicu 10. obrazloženja prijedloga uredbe.

⁽¹³⁾ Vidjeti članak 1. stavak 2. prijedloga uredbe.

identifikacijske oznake pravnih osoba predviđene su kao alternativne identifikacijske oznake za „stranu koja nije privatna osoba” ⁽¹⁴⁾. Time bi se uklonile tehničke prepreke na razini sustava plaćanja EPC-a. Iako oslanjanje na identifikacijske oznake pravnih osoba ovisi o njihovoj široj provedbi, uključivanjem upućivanja na moguću upotrebu identifikacijskih oznaka pravnih osoba u prijedlog odredbe o provjeri u vezi sa sankcijama pokazalo bi se da Europska unija podupire upotrebu i promicanje tog globalnog standarda.

2.4 Postupci radi utvrđivanja povrede

Kako bi se spriječio scenarij u kojem bi zbog planiranog prekida rada sheme za trenutačne kreditne transfere u SEPA-i nenamjerno došlo do toga da pružatelji platnih usluga krše pravo Unije, ESB predlaže da se u prijedlog uredbe uključi upozorenje. U skladu s tim, ESB predlaže da se pružatelje platnih usluga izuzme od postupaka radi utvrđivanja povrede u vrlo iznimnom slučaju u kojem shema za trenutačne kreditne transfere u SEPA-i nije dostupna tijekom kratkog razdoblja, u skladu s odobrenjem njezina upravljačkog tijela, čime se sprečava provođenje postupka nad pružateljima platnih usluga.

Kada ESB predlaže izmjenu prijedloga uredbe, konkretni prijedlozi izmjena navedeni su u posebnom tehničkom radnom dokumentu kojem je u tu svrhu priloženo obrazloženje. Tehnički radni dokument dostupan je na engleskom jeziku na EUR-Lexu.

Sastavljeno u Frankfurtu na Majni 1. veljače 2023.

Predsjednica ESB-a
Christine LAGARDE

⁽¹⁴⁾ Vidjeti smjernice dostupne na mrežnim stranicama EPC-a na www.europeanpaymentscouncil.eu.